

# Kinga Krupcała

---

## Europejska inicjatywa obronna – stan i perspektywy

---

Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii  
Obrony Narodowej nr 1, 110-124

---

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach  
dozwolonego użytku.

## EUROPEJSKA INICJATYWA OBRONNA - STAN I PERSPEKTYWY

Niniejszy artykuł poświęcony jest zaangażowaniu państw Unii Europejskiej, a w szczególności Polski, w kształtowanie i rozwój Europejskiej Inicjatywy Obronnej.

Wyrazem tego jest wprowadzenie w życie idei Europejskiej Agencji Obrony, Grup bojowych czy Eurokorpusu. Polska zaprezentowała także swoje zaangażowanie w obronę UE, biorąc czynny udział w misjach wojskowych prowadzonych pod egidą Unii. Opracowanie zawiera także bilans kosztów i korzyści płynących z wkładu Polski w Europejską Inicjatywę Obronną.

### 1. Wstęp

Temat polityki bezpieczeństwa i obrony w Zjednoczonej Europie pojawił się przeszło pół wieku temu. Istotnie wpłynął on na kształtowanie świadomości europejskiej polityki, a sam problem od wielu lat zastanawia zarówno polityków, wojskowych, jak również ekspertów z dziedziny bezpieczeństwa i obrony.

Sprawy będące przedmiotem niniejszego opracowania wchodzą w zakres dawnego II filaru Unii Europejskiej – Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa<sup>163</sup>. Jednym z jej elementów są zagadnienia Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (EPBiO), a w szczególności zagadnienia dotyczące Europejskiej Inicjatywy Obronnej. Na szczycie Unii Europejskiej w Kolonii (3-4 czerwca 1999r.) używano zamiennie określeń: Wspólna Europejska Polityka w Dziedzinie Bezpieczeństwa i Obrony (Common European Policy on Security and Demence) oraz Wspólna Polityka Bezpieczeństwa i Obrony (Common Security and Demence Policy).

### 2. Zaangażowanie państw Unii w rozwój Europejskiej Inicjatywy Obronnej

Państwa Członkowskie w chwili powołania do życia idei wspólnej obrony rozpoczęły żmudną pracę nad jakościowym podniesieniem zakresu swoich działań. Ponadto, wyznaczając coraz to nowe cele i koncepcje, realizują żywotny interes całej wspólnoty, która w pewnym momencie swojego rozwoju może poczuć zagrożenie w zupełnie nowej zglobalizowanej rzeczywistości.

---

<sup>163</sup> Traktat lizboński, który wszedł w życie 1 grudnia 2009 roku, podział UE na filary został zniesiony.

**a) Europejska Agencja Obrony**

Powstanie w lipcu 2004r. Europejskiej Agencji Obrony otworzyło nowy rozdział współpracy w dziedzinie uzbrojenia w Unii Europejskiej. Agencja ma być centrum uzgadniania polityki państw UE w kwestii zwiększenia potencjału ich sił zbrojnych, uczestniczących w operacjach EPBiO, oraz badań i zakupów uzbrojenia. Może ona przyczynić się do zmniejszenia różnicy poziomów zdolności wojskowych państw europejskich i USA – pod warunkiem podtrzymania przez członków Unii politycznej woli wspólnego działania<sup>164</sup>. Utworzenie *Agencji ds. Rozwoju Zdolności Obronnych, Badań, Zakupów i Uzbrojenia (Europejskiej Agencji Obrony)* przewidywał Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy (art. I-41 ust. 3 oraz art. III-311)<sup>165</sup>. Państwa członkowskie zdecydowały jednak nie czekać na wejście w życie Traktatu i utworzyć Agencję wcześniej. Na spotkaniu Rady Europejskiej w Salonikach 19–20 czerwca 2003r. zainicjowano odpowiednie działania. W lutym 2004r. powstał Zespół ds. utworzenia Agencji, na czele którego stanął urzędnik brytyjski Nick Whitney. Na podstawie raportu zespołu opracowano akt prawny – Wspólne działanie w sprawie ustanowienia Europejskiej Agencji Obrony – przyjęty przez Radę Unii Europejskiej 12 lipca 2004r.<sup>166</sup> Funkcjonowanie Agencji potwierdza także Traktat Lizboński (art. 42.3 oraz 45). Agencja podlega kompetencji Rady UE, która sprawuje nad nią nadzór i wydaje wytyczne dotyczące jej działalności. Organ ten jednak ma za zadanie także wspomagać Radę w ocenie poprawy zdolności wojskowych. Do pozostałych zadań EDA<sup>167</sup> należą:

- wspomaganie rozwoju zdolności obronnych państw członkowskich dla celów prowadzenia wspólnych operacji zarządzania kryzysowego w ramach EPBiO,
- określenie wymogów operacyjnych i wpieranie środków ich realizacji,
- promowanie i wzmacnianie europejskiej współpracy w dziedzinie uzbrojenia,
- działanie w celu wzmocnienia europejskiego przemysłu obronnego i bazy technologicznej oraz utworzenia europejskiego rynku uzbrojenia, konkurencyjnego w skali światowej,

---

<sup>164</sup> Wg Biura Analiz Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, 29.12.2004 r.

<sup>165</sup> Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy (Wspólnoty Europejskiej) to umowa międzynarodowa podpisana przez państwa członkowskie Unii Europejskiej 29 października 2004 w Rzymie. W związku z brakiem ratyfikacji przez wszystkie strony umowa nie weszła w życie.

<sup>166</sup> W czerwcu 2004 roku przyjęto Cel operacyjny UE, który to również postanawia o powołaniu do życia Europejskiego Agencji Obrony. Por. [http://www.msz.gov.pl/Rozwoj\\_wojskowych\\_zdolnosci UE\\_29516.html](http://www.msz.gov.pl/Rozwoj_wojskowych_zdolnosci UE_29516.html) (dostęp z 30.01.2012r.).

<sup>167</sup> ang. European Defence Agency – Europejska Agencja Obrony

- zwiększenie wydajności europejskich badań naukowych i rozwoju technologii obronnych i wojskowych,
- wypracowanie spójnego i systematycznego podejścia przy definiowaniu i realizacji Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony.

#### **b) Grupy Bojowe**

Pomysłodawcami utworzenia europejskich grup bojowych w 2003 r. stały się Wielka Brytania i Francja, które to, na dwustronnym spotkaniu w Le Toquet, rozpoczęły przygotowania do realizacji tej koncepcji.<sup>168</sup> Efektem tych prac stała się, zatwierdzona przez Radę UE w 2004r. *Koncepcja Grup Bojowych UE* (European Union Battlegroups Concept)<sup>169</sup>. Z definicji zamieszczonej w tym dokumencie wynika, że Grupa Bojowa (GB) jest szczególną formą sił szybkiej odpowiedzi, która zapewnia UE zdolności niezbędne do podjęcia operacji zarządzania kryzysowego (Crisis Management Operations – CMOs) w bardzo krótkim czasie. Z drugiej strony koncepcja powinna zapewnić zdolności militarne, niezbędne do interwencji zgodnie z artykułem VII Karty ONZ i na podstawie mandatu zezwalającego na użycie siły. Grupa Bojowa ma stanowić pakiet efektywnych, wiarygodnych, mobilnych i spójnych sił, zdolnych do prowadzenia operacji samodzielnie lub w składzie większych sił. Struktura GB oparta jest na batalionie piechoty, wzmocnionym elementami wsparcia bojowego i zabezpieczenia logistycznego. Towarzyszy jej Dowództwo Sił (FHQ- Forward Headquarters) oraz środki wsparcia szczebla strategicznego. Grupa Bojowa tworzona jest w oparciu o zasadę wielonarodowości. Oznacza to, że główną rolę w jej formowaniu odgrywa państwo ramowe lub koalicja państw członkowskich. Zasadniczym kryterium GB jest interoperacyjność i efektywność. W przyjętych dla GB *Ogólnych Standardach i Kryteriach...* wyszczególnia się 9 podstawowych zdolności. Są to: dostępność, zdolność do wykorzystania i rozmieszczenia, gotowość, elastyczność, współzależność, zdolność do podtrzymywania działań, zdolność do przetrwania, ochrona medyczna wojsk i interoperacyjność. W *Koncepcji...* założono, że UE powinna być zdolna do przeprowadzenia równocześnie dwóch niezależnych operacji siłami szybkiej odpowiedzi wielkości grupy bojowej. Ustalono, że UE powinna dysponować co najmniej siedmioma - dziewięcioma<sup>170</sup> grupami bojowymi. Wielkość każdej GB powinna wynosić około 1500 żołnierzy, a ich

---

<sup>168</sup> Ostateczna decyzja w tej sprawie zyskała miano Celu Operacyjnego 2010 (*Headline Goal 2010*), który stanowił uzupełnienie i uaktualnienie wcześniejszego programu – Europejskiego Celu Operacyjnego, zakładającego utworzenie Europejskich Sił Szybkiego Reagowania. Częścią Celu Operacyjnego 2010 stała się *Koncepcja Grup Bojowych UE*.

Por. <http://www.msz.gov.pl/Rozwoj,wojskowych,zdolnosci,UE,29516.html> (dostęp z 30.01. 2012r.).

<sup>169</sup> Wiadomości uzyskane od Polskiego Narodowego Przedstawicielstwa Wojskowego przy SHAPE.

<sup>170</sup> Niektóre źródła określają nawet liczbę grup bojowych na 13.

zdolności operacyjne powinny być podobne do Sił Odpowiedzi NATO (NRF - NATO Response Force). Państwa członkowskie ponosić mają również odpowiedzialność za szkolenie wydzielanych przez siebie sił, ich certyfikację oraz zapewnienie im środków przetrwania strategicznego i mobilnych elementów zabezpieczenia logistycznego. GB mają posiadać najwyższy stopień ukończenia i gotowości. Muszą być one zdolne do przetrwania w rejon operacji w ciągu 15 dni od chwili zidentyfikowania zagrożenia (sytuacji kryzysowej) i określenia przez Radę UE opcji reagowania kryzysowego. Mogą one być użyte w operacjach zarządzania kryzysowego w każdym rejonie świata, jednak dla celów planistycznych oraz w celu zapewnienia możliwości szybkiej reakcji przyjęto obszar położony w promieniu 6000 km od Brukseli. GB osiągnęły zdolność bojową do działania operacyjnego z dniem 1 stycznia 2007 roku. Aktualnie w plan budowy 15 GB zaangażowanych jest 21 państw. Zgodnie z założeniami siły UE przeznaczone są do realizacji zadań wynikających z Rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych, zapewnienia szybkiej reakcji w warunkach narastania kryzysu oraz realizacji innych zadań militarnych określonych w *Traktacie o Unii Europejskiej* oraz *Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa*. Wyzwania stojące przed siłami UE określono *Misjami Petersberskimi*. Ich celem jest rozdzielenie stron konfliktu, zapobieganie zbrodniom ludobójstwa oraz udzielanie pomocy humanitarnej.

### c) Eurokorpus

Eurokorpus (Korpus Europejski) to siły szybkiego reagowania, powstałe 22.05.1992 r.<sup>171</sup> W 1993r. do struktur Eurokorpusu dołączyła Belgia, w 1994 r. Hiszpania oraz Luxemburg w 1996r. Państwa te wraz z Francją i Niemcami stały się tzw. państwami ramowymi, które wspólnie decydują o zadaniach, strukturze i rozwoju tej formacji (istnieją dwie formy członkowska: pełnoprawne i ograniczone). Jego struktura pozostała otwarta dla wszystkich członków Unii. Struktura kierowania Eurokorpusem zbudowana jest na zasadzie piramidy. Na jej szczycie znajduje się Komitet Wspólny, w którego skład wchodzi Szeffowie Obrony / Sztabów tzw. państw ramowych oraz dyrektorzy polityczni resortów spraw zagranicznych. Ciału temu przewodniczy rotacyjnie (co rok) inne państwo w osobie Sekretarza Eurokorpusu. Komitetowi Wspólnemu podlega jego organ roboczy - Komitet Eurokorpusu, który zbiera się raz na kwartał. Składa się on ze starszych oficerów sztabów generalnych / obrony państw ramowych i dowództwa Eurokorpusu. W posiedzeniach Komitetu mogą również uczestniczyć przedstawiciele państw stowarzyszonych, w przypadku omawiania zagadnień ich dotyczących. W kompetencjach Komitetu Eurokorpusu leży nadzór

---

<sup>171</sup> Utworzona w 1992 przez Niemcy i Francję, w ramach Traktatu Elizejskiego z 1963 r., na mocy tzw. *Raportu La Rochelle*, w celu zainspirowania tożsamość obronną UE. Źródło: [http://www.sgwp.wp.mil.pl/pl/1\\_659.html](http://www.sgwp.wp.mil.pl/pl/1_659.html) (dostęp 02.02.2012).

nad praktyczną realizacją decyzji Komitetu Wspólnego w obszarze zagadnień polityczno-wojskowych, będących w sferze zainteresowania Korpusu (m.in. przygotowanie sił, organizacja, finansowanie, obsada etatowa, szkolenia i ćwiczenia, zabezpieczenie logistyczne, aspekty powietrzne i morskie oraz kontakty międzynarodowe). Początkowo Eurokorpus miał stanowić załączek przyszłych sił zjednoczonej Europy. W maju 1999r. wszedł w skład unijnych sił szybkiego reagowania, a w grudniu 1999r. uzyskał status korpusu szybkiego reagowania w dyspozycji UE i NATO. Do głównych zadań Eurokorpusu należy udział w operacjach kryzysowych, prowadzenie misji humanitarnych i ratowniczych, misji przywrócenia i utrzymania pokoju, zarówno w ramach NATO, jak i UE. Eurokorpus posiada również zdolność prowadzenia operacji i działań w ramach art. 5 Paktu Północnoatlantyckiego. Pierwszą operację bojową Eurokorpus realizował w 1998r. w ramach sojuszniczej misji SFOR w Bośni i Hercegowinie. W 2000r. przejął dowództwo nad siłami pokojowymi w Kosowie (KFOR) a od sierpnia 2004r. do lutego 2005r. przejął dowodzenie nad misją stabilizacyjną w Afganistanie (ISAF). Eurokorpus został poddany certyfikacji NATO, uzyskując w 2002 r. status Sił Wysokiej Gotowości (High Readiness Force) i Sił Odpowiedzi NATO (NATO Response Force). Dopiero w maju 2006r. osiągnął pełną zdolność operacyjną.

### **3. Zaangażowanie Polski w tworzenie Europejskiej Inicjatywy Obronnej**

Polska, przystępując do Unii Europejskiej, zgodziła się przestrzegać zasad i prawa europejskiego, ponadto wzięła udział w tworzonej projekcie europejskiej obronności. Zaangażowanie Polski można ocenić jako znaczące, co wynika z chęci pogłębiania relacji i stosunków z europejskimi partnerami w celu wypracowania spójnej wizji przyszłych sił zbrojnych Unii.

Rzeczpospolita współkształtuje rozwój Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony m.in. poprzez udział w misjach (polski kontyngent w operacji w Czadzie był drugi co do wielkości), uczestnictwo w Eurokorpusie i w procesie tworzenia grup bojowych UE, a także dużą aktywność w Europejskiej Agencji Obrony<sup>172</sup>.

Zaangażowanie to Polska powinna wykorzystać do aktywnego włączenia się do dyskusji nad przyszłością sił zbrojnych Unii. W interesie Polski leży popieranie projektów wzmacniających EPBiO. Polska powinna być gotowa do włączenia się w inicjatywy budowy określonych zdolności woj-

---

<sup>172</sup> Decyzję o udziale Wojska Polskiego w misji UE w Czadzie Minister Obrony Narodowej podpisał 23 listopada 2007 r. (*Decyzja MON nr 538/MON w sprawie przygotowania Polskiego Kontyngentu Wojskowego do operacji UE w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej*). Następnie, na wniosek Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2008 r., Prezydent RP podpisał *Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 stycznia 2008 r. o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej*.

skowych UE tak, aby nie utracić możliwości wpływu na procesy ważne dla kształtu EPBiO. Należy przy tym jednak pamiętać o projektach już realizowanych w ramach NATO lub samodzielnie. Jednocześnie należy dążyć do skonkretyzowania zasad partnerstwa strategicznego Unii i NATO, idącego w kierunku ściślejszej współpracy tych organizacji. Polska nie powinna natomiast popierać utworzenia dowództwa operacyjnego Unii Europejskiej, gdyż grozi to rozpoczęciem bardzo kontrowersyjnego procesu dublowania struktur NATO, co w ostateczności może doprowadzić do osłabienia struktur obu tych podmiotów.

Jak już zaznaczono, istnieją dwie formy członkostwa w Eurokorpusie: pełnoprawne (tzw. framework nation, czyli posiadanie przez państwo swoich przedstawicieli w Dowództwie i udostępnianie jednostek wojskowych) oraz ograniczone (tzw. sending nation, czyli posiadanie własnych przedstawicieli wyłącznie w Dowództwie). Obecnie Polska uczestniczy w Eurokorpusie jako sending nation i obsadza w Kwaterze Głównej Eurokorpusu 18 stanowisk, w tym jedno stanowisko tzw. flagowe – zastępcy szefa sztabu ds. wsparcia. W grudniu 2007r. zadeklarowaliśmy zwiększenie udziału w tej formule o 15 stanowisk (w tym jedno stanowisko generała brygady). W styczniu 2008 r. zapadła decyzja o ubieganiu się przez Polskę o status ramowego (pełnoprawnego) państwa Eurokorpusu i od tego czasu toczą się negocjacje w tej sprawie. Pełne członkostwo miało być możliwe najwcześniej w 2010 roku. Jednakże dopiero w listopadzie 2011r. Polska dostała zaproszenie do negocjacji w sprawie przystąpienia do Eurokorpusu w charakterze *państwa ramowego*. 1 grudnia 2011r. szef Sztabu Generalnego WP uczestniczył w ceremonii wręczenia zaproszenia politycznego do przystąpienia Polski do Eurokorpusu jako szóstego Państwa Ramowego. Podczas spotkania, które miało miejsce w Federalnym Ministerstwie Obrony w Berlinie, podpisano Wspólną Deklarację Intencji, zawierającą harmonogram działań zmierzających do osiągnięcia przez Polskę pełnej gotowości operacyjnej jako Państwo Ramowe Eurokorpusu od dnia 1 stycznia 2016r. Wspólna Deklaracja Zamiaru precyzuje udział przedstawicieli Polski w gremiach kierowniczych Eurokorpusu, udział w szkoleniach i ćwiczeniach, obejmowanie stanowisk służbowych w strukturze Eurokorpusu przez polski personel wojskowy, etapy stopniowego wydzielenia wkładu materiałowo-technicznego oraz aspekty finansowe związane ze zmianą statusu Polski. Pełnoprawne członkostwo w Eurokorpusie wiązać się będzie z wydzieleniem do jego składu stosownych sił. Potencjał Polski predestynuje nas do zadeklarowania do tego składu sił na poziomie brygady, czyli docelowo w dowództwie Eurokorpusu służyć będzie 120 polskich oficerów, podoficerów i szeregowych żołnierzy<sup>173</sup>.

---

<sup>173</sup> Por. [http://www.sgwp.wp.mil.pl/pl/1\\_659.html](http://www.sgwp.wp.mil.pl/pl/1_659.html) (dostęp z 02.02.2012).

Warunkiem zwiększenia zdolności Unii Europejskiej do prowadzenia operacji zarządzania kryzysowego (Crisis Management Operations) jest posiadanie skutecznych sił, zdolnych do prowadzenia autonomicznych działań<sup>174</sup>. Celowi temu ma służyć realizacja koncepcji Grup Bojowych UE, która jest obecnie priorytetowym przedsięwzięciem realizowanym w ramach ESDP. Z uwagi na znaczącą skalę zaangażowania Sił Zbrojnych RP w Grupy Bojowe UE, w resorcie obrony narodowej powołany został, pod przewodnictwem I Zastępcy Szefa SG WP, Zespół MON ds. koordynacji zaangażowania Sił Zbrojnych RP w Grupy Bojowe UE. W jego skład wchodzi przedstawiciele 22 instytucji resortu .

Polska zaangażowała się w kilka wielonarodowych grup bojowych. Pierwszą z nich jest niemiecko-łotewsko-litewsko-polsko-słowacka Grupa Bojowa UE. Podczas konferencji planistycznej w listopadzie 2004 r. w Brukseli ministrowie obrony Polski, Niemiec i Słowacji podpisali „Deklarację intencji w sprawie polsko-niemiecko-słowackiej współpracy w ramach Grup Bojowych UE”. Dokument zakładał utworzenie wspólnej Grupy Bojowej, w której Polska pełniłaby rolę państwa ramowego. Wkłady do niej zgłosiły także Litwa i Łotwa. Podczas pierwszej Konferencji Koordynacyjnej Grup Bojowych UE (Battlegroup Co-ordination Conference) w maju 2005r. jednostka ta została zgłoszona do dyżuru w I półroczu 2010r. Dnia 23 maja 2005r. ministrowie obrony pięciu państw podpisali w Brukseli List Intencyjny (Letter of Intent), wyrażający wolę współpracy w powyższym zakresie. Formalną podstawą do sformowania niemiecko-łotewsko-litewsko-polsko-słowackiej Grupy Bojowej UE jest Porozumienie Ogólne (Memorandum of Understanding) podpisane 13 listopada 2006 r. w Brukseli. Zgodnie z koncepcją Grup Bojowych UE państwo ramowe ponosi odpowiedzialność za uzupełnienie braków w zakresie deklarowanych przez państwa uczestniczące zdolności. W związku z tym należało mieć na uwadze konieczność uzupełnienia przez Siły Zbrojne RP braków w zakresie: śmigłowców bojowych; śmigłowców ewakuacji medycznej; zdolności SIGINT (rozpoznanie i wywiad), PSYOPS (walka psychologiczna) i UAV (bezzałogowy aparat latający). Polska, zgodnie z postanowieniami, pełniła dyżur w Grupie Bojowej w I połowie 2010 roku. GBUE I/2010 składała się z żołnierzy Litwy, Łotwy, Niemiec, Polski i Słowacji (pod dowództwem polskim, które wydzieliło ponad połowę składu GB). Grupa działała na bazie 17 Brygady Zmechanizowanej, a także innych dowództw i elementów. Jej szkolenie zakończono w listopadzie 2009r. Grupa była zdolna do podjęcia działań bojowych w ciągu 15 dni (pierwsze 5 dni przeznaczone są na podjęcie decyzji o użyciu sił i zaplanowanie operacji, następujących 10 na rozmieszczenie w rejonie mandatowym), po których miała rozpocząć misję trwającą od jednego do czterech miesięcy, zgodną z rozdziałami VI i VII Karty Narodów Zjednoczo-

---

<sup>174</sup> Wg materiału informacyjnego Sztabu Generalnego WP, 8.10.2007 r.



nych (dodatkowo mogła współdziałać z siłami ONZ i NATO, gdyby zaszła taka konieczność). Jednak GB UE I/2010, podobnie jak poprzednie grupy bojowe Unii Europejskiej, nie została użyta.

Kolejną grupą jest francusko-niemiecko-polska Grupa Bojowa UE. W trakcie spotkania ministrów obrony państw Trójkąta Weimarskiego w Wieliczce 25 lipca 2006 r. zgodzono się, co do potrzeby utworzenia w perspektywie roku 2013 wspólnej Grupy Bojowej UE. Dnia 7 grudnia 2006r. Szefowie Sztabów państw Trójkąta Weimarskiego ustalili, że Weimarska Grupa Bojowa UE (EU Weimar Battlegroup) będzie gotowa do objęcia dyżuru w pierwszej połowie 2013r. Pomimo wstępnych deklaracji ze strony Francji w sprawie gotowości do pełnienia funkcji państwa ramowego ostatecznie ustalono, iż w pierwszej kolejności rolę taką pełnić będzie Polska. Rozmowy na temat struktury, wkładu państw i zadań Grupy rozpoczęły się w styczniu 2009r., a zakończyły 5 lipca 2011r. podpisaniem porozumienia przez przedstawicieli państw Trójkąta Weimarskiego przy NATO i UE. Zgodnie z nim Polska będzie państwem ramowym, w związku z czym wystawi: Dowództwo Operacji, Dowództwo Sił oraz batalion manewrowy; Niemcy będą państwem wiodącym w zakresie zabezpieczenia logistycznego, a Francja będzie państwem wiodącym w zakresie zabezpieczenia medycznego. Trzon WGB, czyli batalion piechoty zmotoryzowanej na KTO Rosomak, wystawi 17 Brygada Zmechanizowana. Zgodnie z porozumieniem Francja, Niemcy i Polska zapewnią dla GB niezbędne siły, elementy wsparcia bojowego oraz wymaganą liczbę personelu potrzebnego do utworzenia Dowództwa Sił i Dowództwa Operacji. Porozumienie reguluje również zasady i zadania Grupy Koordynacyjnej, która będzie działała w okresie przygotowawczym oraz w czasie dyżuru GB. Do jej najważniejszych zadań należy: doradzanie uczestnikom w kwestiach prawnych, finansowych i innych dotyczących działalności GB oraz doradzanie wyznaczonemu Dowódcy Sił we wszelkich kwestiach związanych z GB<sup>175</sup>.

Trzecią grupą, w którą zaangażuje się Polska, jest czesko-polsko-słowacko-węgierska Grupa Bojowa UE. Inicjatywa utworzenia Grupy Bojowej UE państw Grupy Wyszehradzkiej (V4) pojawiła się podczas spotkania Szefów Sztabów Generalnych Czech, Słowacji, Polski i Węgier, które odbyło się w Sliaciu (Słowacja) 26-28 stycznia 2007r. Podczas spotkania ministrów obrony państw V4 opowiedziano się za kontynuacją dyskusji na temat utworzenia wspólnej Grupy Bojowej UE w perspektywie 2016 roku. Ponadto, strona słowacka zobowiązała się do zorganizowania 18 października 2007 r. eksperckich konsultacji państw Grupy Wyszehradzkiej i Ukrainy, które pozwolą na uszczegółowienie ram ewentualnej współpracy w tym zakresie. Podjęcie ostatecznej decyzji o przystąpieniu Polski do Wyszehradzkiej Grupy Bojowej UE uzależnione było od akceptacji Prezydenta

---

<sup>175</sup> Por. [http://www.sgwp.wp.mil.pl/pl/1\\_595.html](http://www.sgwp.wp.mil.pl/pl/1_595.html) (dostęp z dnia 02.02.2012).

RP i Prezesa Rady Ministrów, a także od możliwości Sił Zbrojnych RP oraz od podjętych wcześniej na forum UE i NATO zobowiązań międzynarodowych. W maju 2011 roku, podczas kolejnego spotkania Grupy Wyszehradzkiej, uzgodniono, że Polska po raz kolejny przewodniczyć będzie GB V4 (plus Ukraina, która zadeklarowała swój udział) w pierwszej połowie 2016 roku.

Biorąc pod uwagę wszelkie aspekty, można przyjąć, że Koncepcja GB jest najważniejszym przedsięwzięciem realizowanym w ramach Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (ESDP). Realizacja Koncepcji przez państwa UE ma duże znaczenie dla rozwoju zdolności operacyjnych Unii Europejskiej. Wynika to z ambitnych wymagań wojskowych, które są sformułowane w tym dokumencie. Grupy Bojowe UE to również priorytetowy obszar z punktu widzenia Sił Zbrojnych RP. Udział Polski w realizacji tej Koncepcji jest źródłem cennych doświadczeń oraz stanowi jeden z elementów transformacji Sił Zbrojnych RP pozwalający na pozyskiwanie nowych zdolności i nowoczesnego uzbrojenia.

Kolejnym kierunkiem współpracy jest udział Rzeczypospolitej w misjach wojskowych, realizowanych pod auspicjami UE. Obecnie Polska wydziela jedynie niewielki kontyngent EUFOR/MTT<sup>176</sup> w ramach misji w Bośni i Hercegowinie (50 osób), jednakże do 2010 roku Polska aktywnie uczestniczyła w dwóch misjach prowadzonych przez Unię Europejską – w Bośni i Hercegowinie oraz w Czadzie. Biorąc pod uwagę misję PKW EUFOR (Bośnia i Hercegowina), obecność wojskowa Polski w rejonie Bałkanów rozpoczęła się w połowie kwietnia 1992r. w związku z przyjęciem przez Polskę zaproszenia Sekretarza Generalnego ONZ do udziału w Siłach Ochronnych ONZ w Jugosławii (UNPROFOR). Wraz z rozwojem sytuacji kontyngent był wzmocniany kolejnymi żołnierzami, a następnie, w miarę wzrostu stabilizacji, redukowany. W szczytowym okresie, w lutym 1995 r. liczył 1245 żołnierzy<sup>177</sup>. W czerwcu 2004 r. na szczycie w Stambule NATO podjęło decyzję o przekazaniu misji Unii Europejskiej. Od grudnia 2004 r. w związku z rozpoczęciem przez EUFOR<sup>178</sup> operacji *ALTHEA* w Republice Bośni i Hercegowiny, PKW realizował zadania w składzie Wielonarodowych Sił Zadaniowych *Północ* – MNTF(N) EUFOR, a od lipca 2006r. w ramach Wielonarodowego Elementu Manewrowego (razem z Hiszpanią, Turcją i Węgrami). W ramach operacji UE na terenie BiH, do grudnia 2010 roku, pełniła służbę XII zmiana PKW. Zasadnicze zadania PKW EUFOR przedstawiały się następująco: zapewnienie władzom lokalnym bezpiecznych warunków do wprowadzenia ustaleń porozumienia po-

---

<sup>176</sup> MTT – ang. Mobile Training Teams

<sup>177</sup> Na podstawie danych z materiału informacyjnego do przygotowania wizyty Prezydenta RP na Ukrainie, 10-11.07.2008 r.

<sup>178</sup> ang. European Forces

kojowego; zapewnienie swobody ruchu w strefie odpowiedzialności; prowadzenie patroli i inspekcji składów i fabryk uzbrojenia; podejmowanie i niszczenie broni, amunicji i środków walki, nadzór nad lokalnymi zespołami rozminowania oraz likwidacja nielegalnych składów broni; pomoc w organizowaniu pomocy humanitarnej. Widoczna poprawa bezpieczeństwa i stabilizacja regionu pozwoliły jednak na zmianę charakteru misji ze stabilizacyjnej na doradczo-szkoleniową. Stąd też znaczące zmniejszenie udziału polskich żołnierzy.

Drugą misją realizowaną przez SZ RP w ostatnich latach był PKW Czad. Pod koniec stycznia 2008 r. Unia Europejska podjęła ostateczną decyzję o wysłaniu do Republiki Czadu i Republiki Środkowoafrykańskiej wojskowej misji pokojowej z dziedziny ESDP. Misja została powołana na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1778 z dnia 25 września 2007r. W lipcu 2007 r. Francja zwróciła się do strony polskiej z prośbą o wydzielenie kontyngentu do planowanej misji Unii Europejskiej w Republice Czadu i Republice Środkowoafrykańskiej. Odpowiadając na inicjatywę, początkowo zadeklarowaliśmy udział w operacji ok. 150 żołnierzy. Jednak w następstwie bilateralnych i wielostronnych uzgodnień podjęto decyzję o powiększeniu polskiego zaangażowania do 350 osób. Ostatecznie Polska wydzieliła do tej operacji 400 żołnierzy i pracowników wojska. Zwiększenie kontyngentu wynikało z konieczności wysłania w rejon działania dwóch śmigłowców Mi-17 i ich obsługi. Polska brała udział w operacji przez rok, a polski kontyngent był drugim co do wielkości po siłach Francji. Polscy żołnierze wydzieleni byli z jednostek Wojsk Lądowych, Żandarmerii Wojskowej i Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych. W skład polskiego kontyngentu wchodziło dowództwo batalionu, któremu podlegały: dwie kompanie manewrowe składające się z żołnierzy ŻW oraz żołnierzy 11 Dywizji Kawalerii Pancerniej w Żaganiu. Ponadto do misji skierowano dwa śmigłowce Mi-17, pododdział inżynieryjny, tzw. narodowy element zaopatrywania odpowiedzialny za zabezpieczenie logistyczne, oraz sekcję kontrwywiadu wojskowego. PKW brał udział w działaniach z tzw. ograniczeniami narodowymi, co oznacza m.in., iż operacje prowadzone były tylko z jednej bazy – kwatery batalionu manewrowego oraz jednostek logistyki i zabezpieczenia. Żołnierze wykonywali zadania wyłącznie na terenie Czadu. Zadania polskiego kontyngentu kształtowały się następująco: przygotowanie infrastruktury niezbędnej dla funkcjonowania polskiej części misji; patrolowanie terenu, w tym zwłaszcza granicy czadyjsko-sudańskiej; ochrona konwojów z pomocą humanitarną; zapewnienie bezpieczeństwa personelowi ONZ oraz NGO-s; udzielanie pomocy lokalnej ludności; zbieranie informacji o stanie bezpieczeństwa; ochrona obiektów stałych o szczególnym znaczeniu, np. pasów startowych; pośrednia ochrona obozów uchodźców i przesiedleńców; w ekstremalnych przypadkach, interwencje w obozach

uchodźców i reagowanie na przypadki łamania praw człowieka oraz popełnianie przestępstw. 15 marca 2009r. EUFOR Tchad/RCA oficjalnie zakończył swoją misję i Wielonarodowy Batalion Północ, jako dowództwo Sektora Północnego, przeszło pod kontrolę MINURCAT. Faktycznie oznaczało to tylko zmianę nazwy i przyjęcie błękitnych zamiast lazurowych beretów. Ostatnia zmiana MINURCAT ( II a III całego PKW) podczas służby pod flagą ONZ kontynuowała dotychczasowe działania, lecz mimo to w rejonie misji sytuacja stawała się coraz trudniejsza. PKW Czad zakończył działalność 6 grudnia 2009r. w związku z wycofywaniem polskich wojsk z misji oenzetowskich i przekazał obowiązki MONBAT-owi - batalionowi mongolskiemu.

Zgodnie z decyzją Rady Ministrów z 6 lipca 2004 r. Polska stała się członkiem Europejskiej Agencji Obrony od momentu wejścia w życie ustanawiającego ją aktu prawnego – Wspólnego działania Rady UE. Odpowiada on Polsce, bowiem państwa UE mają swobodę prowadzenia polityki zakupów uzbrojenia, co umożliwi kontynuowanie bez przeszkód współpracy z firmami amerykańskimi i izraelskimi. Według tego aktu również decyzje o przeznaczeniu funduszy na poprawę wspólnych zdolności obronnych podejmować będą, podobnie jak dotychczas, państwa członkowskie UE. Agencja może koordynować prace w tej dziedzinie, a także mobilizować państwa członkowskie do wypełnienia swoich zobowiązań, ale jej skuteczność będzie uzależniona od politycznej woli państw pogłębiania współpracy wojskowej w ramach UE. W 2006r. Polska zadeklarowała docelowo wkład 10 milionów euro do budżetu programu EDA. Program ten ma na celu współpracę nad nowymi technologiami w wojsku, mającymi w rezultacie doprowadzić do wzmocnienia tzw. „force protection”, czyli ochrony wojsk przed bronią masowego rażenia, ochrony przeciwwinowej oraz zdalnego wykrywania skażeń. Dla Polski EDA ma więc bardzo duże znaczenie. Szczególnie wyraźnie widać to było pod koniec 2010 roku, kiedy to Ministrowie Krajów Trójkąta Weimarskiego zaapelowali do wysokiego przedstawiciela UE ds. wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa z prośbą o wzmocnienie EDA i przyczynienie się do lepszej współpracy Agencji z Dowództwem Sił Sojuszniczych NATO do spraw Transformacji. Sygnałem, że Polsce zależy na EDA jako miejscu łączącym programy zbrojeniowe różnych państw, było podpisanie listu intencyjnego w sprawie wejścia do programu zdjęć satelitarnych MUSIS<sup>179</sup>, który to jest prowadzony w ramach EDA oraz podpisanie listu intencyjnego w sprawie bezzałogowych morskich systemów przeciwdziałania zagrożeniom minowym<sup>180</sup>. Zainteresowanie Polski wynika z głównych programów prowadzonych przez Agen-

---

<sup>179</sup> ang. MUSIS - Multinational Space-based Imaging System for Surveillance, Reconnaissance and Observation

<sup>180</sup> ang. UMS - Unmanned Maritime Systems

cję. Są to takie programy jak MARSUR - program integracji narodowych sieci nadzoru obszarów morskich (cywilnych i wojskowych), APSS (Active Protection Systems Study) - system aktywnej ochrony opancerzonych wozów bojowych oraz program Europejskiej Floty Transportu Powietrznego, w którym chodzi głównie o duże samoloty transportowe zapewniające niezakłócone dostawy sprzętu i ludzi na misje zagraniczne. EDA prowadzi także interesujące Polskę prace nad Europejskim Bezzałogowym Morskim Systemem Przeciwdziałania Zagrożeniom Minowym (EUMS), który poprawi bezpieczeństwo okrętów, oraz nad tak zwaną bronią nieśmiercionośną<sup>181</sup>. Dla Polski ważne są również prace nad mobilnym laboratorium poziomu 2. Świetnie radzono by sobie w nim z improwizowanymi urządzeniami wybuchowymi (IED), które są codziennością dla polskich żołnierzy służących w misji ISAF. Lepszemu przygotowaniu żołnierzy, szczególnie po to, by radzili sobie w sytuacji izolacji na polu walki, służy także program Personnel Recovery Equipment, prowadzony właśnie przez EDA. Wszystkie te programy mają pomóc Polsce w jeszcze lepszej obronie kraju.

#### **4. Zmiana charakteru i wielkości zaangażowania naszego kraju na tle funkcjonowania i przekształceń zachodzących w całych siłach Unii Europejskiej.**

Udział w misjach pokojowych, zaangażowanie w tworzenie grup bojowych, chęć nawiązania współpracy z Europejskimi Siłami Żandarmerii świadczą o rosnącym zainteresowaniu Polski Europejską Polityką Bezpieczeństwa i Obrony, co zostało już docenione przez elity europejskie, w tym prezydenta Francji - Nicolasa Sarkozy'ego i kanclerz Niemiec Angelę Merkel<sup>182</sup>. Ważne jest również wzmocnienie współpracy na rzecz stworzenia tożsamości obronnej z głównymi aktorami sceny europejskiej: Francją, Niemcami i Wielką Brytanią. Kolejnym aspektem, niezwykle często przewijającym się w dyskusji o polskich misjach zagranicznych, jest obecność na kontynencie afrykańskim. Pomimo że Afryka nie należy do priorytetowych kierunków polskiej polityki zagranicznej, poparcie dla wybranych afrykańskich misji ugruntuje pozycję Polski jako godnego zaufania partnera i z pewnością ułatwi realizację niektórych polskich inicjatyw na forum unijnym. Rzeczpospolita zyskała opinię sojusznika, na którym można polegać nawet w trudnych operacjach, czego najlepszym potwierdzeniem było zwiększenie polskiego kontyngentu wysłanego na misję do Czadu. Udział polskich oddziałów w misjach zagranicznych stopniowo wzrasta, co świadczy o coraz większej profesjonalizacji polskich sił zbrojnych. Polska pragnie wspierać i rozwijać Europejską Politykę Obronną, tworzyć jej struktury.

---

<sup>181</sup> Non-Lethal Capability to priorytetowy obszar badawczy techniki i technologii obronnych w polskich siłach zbrojnych, wynikający także ze zobowiązań wobec NATO.

<sup>182</sup> Por. D. Jankowski, *Udział Polski w misjach Unii Europejskiej – zbędne ryzyko czy niezbędne działanie?*, Puławski Policy Papers, 4.01.2008 r.

Zmiana charakteru służby wojskowej odbywanej w naszym kraju sprzyja tym przekształceniom. Coraz większe zaangażowanie Polski w dużą liczbę misji sprzyja rozwojowi naszej armii, kształci żołnierzy bardziej wyspecjalizowanych i doświadczonych, przynosząc tym samym niewymierne korzyści dla kraju. Przekształcenia te, jak widać, odnoszą skutek, bowiem Siły Zbrojne RP są coraz lepiej przygotowane do wojny na każdym obszarze działań, armia jest bardziej profesjonalna, a kraj zaczyna odgrywać znaczącą rolę na forum międzynarodowym.

#### **5. Wpływ udziału w misjach Unii Europejskiej na przekształcenia w Siłach Zbrojnych RP. Obszary funkcjonowania zmian i ich konsekwencje dla przyszłości polskiej armii.**

Udział w misjach Unii Europejskiej znacząco wpłynął na przekształcenia w Siłach Zbrojnych RP. Jak już wspomniano, armia stała się bardziej doświadczona i profesjonalna. Żołnierze mogą czynnie wykorzystywać posiadaną wiedzę, kształcić swoje umiejętności, uczyć się walczyć nawet w zróżnicowanych warunkach terenowych czy klimatycznych. To wszystko sprawia, że Polska rozwija się, staje się sojusznikiem, na którego zawsze mogą liczyć inne państwa. Prestiż ten motywuje jednocześnie do dalszego rozwoju. Z drugiej strony misje uświadomiły nam nasze wady. Brak sprzętu na misjach lub jego niedociągnięcia, przestarzałość skłoniły nasz kraj do szeregu zmian. Polska próbuje, z coraz lepszym skutkiem, zmodernizować swoją armię, a więc również i uzbrojenie. Doświadczenia zdobyte podczas poprzednich misji sprawiły, że znamy swoje słabe strony i wiemy, jak je naprawić. Misje jednocześnie uświadomiły nam konieczność szybkiej profesjonalizacji, w którą Polska już wkroczyła. Wykorzystano przeświadczenie, że żołnierze, którzy idą do wojska z własnej, nieprzymuszonej woli, są przeważnie dużo bardziej efektywni i zaangażowani niż żołnierze zasadniczej służby wojskowej i dotychczas to założenie potwierdza się.

#### **6. Bilans kosztów i korzyści płynących z naszego udziału w misjach Unii Europejskiej z perspektywy:**

##### **a) politycznej**

Pozycja Polski, jako konsekwencja zaangażowania się w wojnę w Czadzie oraz udziału w tworzeniu GB czy Eurokorpusu, uzależniona była i nadal jest od tego, czy uda się osiągnąć zamierzone cele. Jeśli Polska spełni postawione przed nią oczekiwania, to jej pozycja w UE wzrośnie. Z całą pewnością można stwierdzić, że status armii polskiej sukcesywnie podnosi się do roli jednego z ważniejszych sojuszników. Biorąc udział w misjach UE, stajemy się także partnerem strategicznym dla Stanów Zjednoczonych. Polska, angażując się w misje UE, podniosła jej pozycję w świecie, gdyż pokazała, jak bardzo Unia może się zjednoczyć. Można przypuszczać, że Rzeczpospolita zyskała również w Unii pozycję kraju, który potrafi być lojalny zarówno wobec Europy, jak i wobec USA. Przyszła

pozycja Polski we wspólnocie europejskiej zależy obecnie od tego, jak bardzo aktywny udział będziemy brali w budowaniu wspólnej polityki zagranicznej UE.

**b) militarnej**

Dzięki realizacji misji nasza armia zdobywa nowe doświadczenia, staje się profesjonalna i wyszkolona. Wojsko zdobywa nowe uzbrojenie, które jest elementem niezbędnym do prowadzenia operacji. Obserwując inne państwa, może ulepszać swoją technikę, sposób walki.

**c) ekonomicznej**

Analizując misje przeprowadzone w ramach UE, można dojść do wniosku, iż władze Polski nie zakładały wymiany gospodarczej z tymi krajami. Zaangażowanie wojskowe miało mieć charakter czysto polityczny. Pod względem ekonomicznym zatem polskie korzyści można uznać za zerowe.

**7. Udoskonalenie mechanizmów wykorzystywania w kraju i w pozostałych misjach doświadczeń nabytych w trakcie udziału w operacjach pod egidą Unii Europejskiej.**

Misje pod egidą UE dały nam możliwość zwiększenia bezpieczeństwa i udoskonalenia procesów transformacji w naszym kraju. Dzięki nim znamy swoje możliwości oraz potrafimy je usprawniać tak, aby stały się one jeszcze lepsze, wydajniejsze. Wiemy również, jak dbać o bezpieczeństwo narodowe, aby nikt nie mógł mu zagrozić. Uzyskane doświadczenia usprawniają proces profesjonalizacji armii, zwiększają nasze możliwości obronne, pokazują, w jaki sposób możemy udoskonalać sprzęt wojskowy. Niebywałe doświadczenia zwiększają możliwość poprawy taktyki i procesu decyzyjnego w trudnych sytuacjach. Ukazują, jak należy dbać o ludność cywilną, jak rozpoznawać jej potrzeby i w jaki sposób bezpiecznie dostarczać niezbędną żywność i inne materiały. Poprzez współdziałanie z innymi państwami uczymy się pełnej współpracy, możemy wymieniać doświadczenia i uczyć się, jak inaczej można rozwiązywać pewne kwestie.

**8. Podsumowanie**

Deklaracje rządu zdają się potwierdzać tezę, że Polska będzie kontynuować swoje zaangażowanie w tworzenie skutecznej europejskiej obrony. Z dzisiejszej perspektywy, decyzja polskich decydentów o podjęciu aktywnej polityki zaangażowania się w rozwiązywanie konfliktów wydaje się słuszna. Obecnie udział Rzeczypospolitej w kreowaniu tożsamości obronnej Unii Europejskiej należy zatem ocenić pozytywnie. Ponadto doświadczenia zebrane podczas operacji zagranicznych na pewno przyczynią się do lepszego wyszkolenia polskich oddziałów. Tylko dzięki zmianom jakościowym polskie siły zbrojne będą w stanie nadażyć za dynamiką rozwoju Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony.

## **European Defence Initiative – Current State and Prospects**

*Abstract:* The article discusses the European Union's countries' engagement, Poland's in particular, in the shape and development of the European Defence Initiative. This engagement resulted in implementing the idea of the European Defence Agency, Combat Groups and Eurocorps. Poland also showed its involvement in the EU defence taking active part in military missions led by the EU and trying to take advantage of the experience it gained to use it in its current and future operations. The article contains the balance of costs and advantages that Poland gained contributing to the European Defence Initiative. The paper also attempts to predict consequences of Polish activities undertaken in order to create the EU defence.